

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****BİŞAR YUSUFOĞLU BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2018/2784
Karar Tarihi : 10/2/2021

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Muammer TOPAL
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
Raportör : Tuğba TUNA IŞIK
Başvurucu : Bişar YUSUFOĞLU
Vekili : Av. Ferit KAVŞUT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, usulüne uygun teahim yapılmadığı hâlde istinaf süresinin teahimden başlatılmasının mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/1/2018 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Batman İ. İcra Müdürlüğünde kambiyo senedine dayalı icra takibi başlatmıştır.

9. Başvurucu aleyhine Batman İcra Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) söz konusu icra takibine itiraz davası açılmıştır. Dava dilekçesinde, ödeme emrinin usulüne uygun tebliğ edilmediği iddia edilmiş ve borcun olmadığı belirtilerek takibin iptali ile %20 kötü niyet tazminatına karar verilmesi istenmiştir.

10. Mahkeme 28/4/2017 tarihli kısa kararında davacı borçluya gönderilen ödeme emrinin usulsüz tebliğ edilmesi sebebiyle borçlunun ödeme emrinin tebliğ tarihinin 30/11/2016 tarihi olarak tespitine ve icra takibinin iptaline hükmetmiştir. Kararda, karara karşı tefhim tarihinden itibaren on gün içinde istinaf kanun yoluna başvurulabileceği belirtilmiştir.

11. Mahkemenin gerekçeli kararında ise kısa kararda yer alan hükme ilave olarak başvurucu aleyhine alacak miktarı olan 470.000 TL'nin %20'si oranında 94.000 TL tazminata hükmedildiği belirtilmiştir.

12. Başvurucu vekili Mahkemeye UYAP üzerinden 20/5/2017 tarihli dilekçe ile mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna ilişkin süre tutum dilekçesi sunmuştur.

13. Başvurucu 26/5/2017 tarihli dilekçe ile tavzih talebinde bulunmuştur. Dilekçede; gerekçeli kararın 22/5/2017 tarihinde yazıldığı, kısa kararda hükmedilmeyen %20 icra inkâr tazminatına gerekçeli kararda hükmedilmesi sebebiyle çelişki meydana geldiği belirtilmiştir.

14. Gerekçeli karar 2/6/2017 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu vekili 5/6/2017 tarihinde gerekçeli istinaf dilekçesini sunmuştur. İstinaf dilekçesinde başvurucu, mahkeme kararının hukuka aykırı olduğunu belirtmekle birlikte 28/4/2017 tarihli kısa karar ile gerekçeli kararın aynı olmadığını vurgulamıştır. Kısa kararda yer almayan %20 icra inkâr tazminatına gerekçeli kararda hükmedildiği ifade edilmiştir.

15. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesi (Bölge Mahkemesi) 15/11/2017 tarihli kararında, başvurucuya 28/4/2017 tarihinde tefhim edilen karara karşı yasal süre dolduktan sonra 20/5/2017 tarihinde süre tutum dilekçesiyle istinaf kanun yoluna başvurulduğunu belirterek süre aşımı nedeniyle istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar vermiştir.

16. Nihai karar 18/1/2018 tarihinde başvuruya tebliğ edilmiştir. Başvurucu 19/1/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

17. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 363. maddesinin "*İstinaf yoluna başvurma ve incelenmesi*" kenar başlıklı birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"... İstinafyoluna başvuru süresi tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren on gündür."

18. 2004 sayılı Kanun'un "*İtirazın incelenmesi*" kenar başlıklı 169/a maddesinin altıncı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Borçlunun itirazının icra mahkemesince esasa ilişkin nedenlerle kabulü hâlinde kötü niyeti veya ağır kusuru bulunan alacaklı, takip konusu alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere; takip müvakkaten durdurulmuş ise bu itirazın reddi hâlinde borçlu, diğer tarafın isteği üzerine takip konusu alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edilir..."

19. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "*Hükümün kapsamı*" kenar başlıklı 297. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hükümün sonuç kısmında, gerçekçeye ait herhangi bir söz tekrar edilmeksizin, taleplerden her biri hakkında verilen hükümlerle, taraflara yüklenen borç ve tanınan hakların, sıra numarası altında; açık, şüphe ve tereddüt uyandırmayacak şekilde gösterilmesi gereklidir."

20. 6100 sayılı Kanun'un "*Hüküm*" kenar başlıklı 321. maddesi şöyledir:

"(1) Tahkikatın tamamlanmasından sonra, mahkeme tarafların son beyanlarını alır ve yargılamanın sona erdiğini bildirerek kararını teftih eder. Taraflara beyanda bulunabilmeleri için ayrıca süre verilmez.

(2) Kararın teftihini, mahkemece hükme ilişkin tüm hususların gerçekçesi ile birlikte açıklanması ile gerçekleştirir. Ancak zorunlu hâllerde, hâkim bu durumun sebebini de tutanağa geçirmek suretiyle, sadece hüküm özetini tutanağa yazdırarak kararı teftih edebilir. Bu durumda gerekçeli kararın en geç bir ay içinde yazılarak tebliğe çıkartılması gerekir."

B. Yargıtay İçtihadı

21. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 28/3/2019 tarihli ve E.2018/12-884, K.2019/363 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşme sırasında işin esasının incelenmesine geçilmeden önce iki husus ön sorun olarak ele alınmıştır.

1- Bu ön sorunlardan ilki, mahkemece verilen şikâyetin reddine dair kararın 27.04.2018 tarihli duruşmada şikâyetçi vekilinin yüzüne karşı teftih edilmesi, gerekçeli kararın 31.05.2018 tarihinde tebliğ edilmesi ve kararın 05.06.2018 tarihinde temyiz edilmesi karşısında, şikâyetçi vekilinin temyizinin süresinde olup olmadığı hususudur.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu (İİK)'nin 18. maddesinde icra mahkemesine arzedilen hususların ivedi işlerden sayılacağı ve bu işlerde basit yargılama usulünün uygulanacağı, 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 316/1. maddesi uyarınca kanunlarda açıkça belirtilen hâllerde, HMK'nin basit yargılama usulü ile ilgili hükümlerinin uygulanacağı düzenlemesi karşısında icra mahkemelerinde basit yargılama usulünün uygulanacağı açıktır.

Basit yargılama usulüne tabi yargılamalara ilişkin olarak 6100 sayılı HMK'nin 'Hüküm' başlıklı 321. maddesinde aynen:

"(1) Tahkikatın tamamlanmasından sonra, mahkeme tarafların son beyanlarını alır ve yargılamanın sona erdiğini bildirerek kararını teftih eder. Taraflara beyanda bulunabilmeleri için ayrıca süre verilmez.

(2) Kararın tefhimi, mahkemece hükme ilişkin tüm hususların gerekçesi ile birlikte açıklanması ile gerçekleşir. Ancak zorunlu hâllerde, hâkim bu durumun sebebinin de tutanağa geçirmek suretiyle, sadece hüküm özetini tutanağa yazdırarak kararı tefhim edebilir. Bu durumda gerekçeli kararın en geç bir ay içinde yazılarak tebliğe çıkartılması gerekir.' hükmü düzenlenmiştir. 321. maddedeki 'hükme ilişkin tüm hususlar' dan kastedilen HMK'nun 297. maddesindeki unsurlardır.

Buna göre: mahkeme, tahkikatın tamamlanmasından sonra, tarafların son beyanlarını almalı ve yargılamanın sona erdiğini bildirdikten sonra hükmü tefhim etmelidir. Kural olarak, mahkemece kararın tefhiminde hükme ilişkin tüm hususlar açıklanmalıdır.

HMK'nun 322. maddesi atfı ile uygulanmakta olan HMK'nun 297. maddesinde hükmün kapsamı açık bir şekilde düzenlenmiştir. Buna göre mahkeme gerekçesi ile birlikte tefhim ettiği hükümde taleplerden her biri hakkında verilen hükümlerle, taraflara yüklenen borç ve tanınan hakların, yargılama giderleri ile taraflardan alınan avansın harcammayan kısmının iadesi, varsa kanun yolları ve süresini sıra numarası altında açık, şüphe ve tereddüt uyandırmayacak şekilde göstermesi gereklidir. Bu kanunun getirdiği bir zorunluluktur. Ancak zorunlu hâllerde hâkim bu durumun sebebinin de tutanağa geçirmek suretiyle sadece hüküm özetini tutanağa yazdırarak kararı tefhim edebilir. Bu durumda gerekçeli karar en geç bir ay içinde yazılarak tebliğe çıkartılmalıdır. Bir diğer deyişle HMK'nun 321. maddesinde belirtilen şekilde hükme ilişkin tüm hususların gerekçesi ile birlikte tefhim edilemediği hâllerde gerekçeli kararın mutlaka taraflara tebliğ edilmesi gereklidir.

HK'nın 02.03.2005 tarihli ve 5311 sayılı Kanunla değişmeden önceki 363. maddesine göre konkordato talebi üzerine verilecek mühlete karşı alacaklılar tarafından vukubulan itirazla konkordato talebinin muvafık olup olmadığına ve mühletin kaldırılmasına dair olan talebin kabul veya reddine ilişkin kararlarla bu Kanunda temyiz kabiliyeti kabul edilen kararları tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde temyiz edilebilecektir. Maddedeki 'tefhim' kavramının 'hükme ilişkin tüm hususların gerekçesi ile birlikte açıklandığı hâl' olarak anlaşılması zorunludur. Bu nedenle yukarıda açıklanan nitelikte bir tefhim varsa temyiz süresi tefhim tarihinden itibaren, aksi hâlde gerekçeli kararın tebliğinden itibaren başlayacaktır.

Usul hukukunda yer almamakla birlikte uygulamada tefhimden sonra temyiz süre tutum dilekçesi veya kararın tebliğinden sonra gerekçeli temyiz dilekçesi sunulmak suretiyle kararın temyiz edildiği hâllerde kararın gerekçesini dikkate alarak yeni temyiz gerekçelerine dayanılması mümkün olduğundan gerekçeli kararın bu hâllerde de taraflara tebliği gerekir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de başvurucuya ilk derece mahkemesinin kararının gerekçesini bilerek ve bu gerekçeye karşı iddialarını sunacak şekilde temyiz başvuru yapma imkânı verilmeden ve gerekçeli karar tebliğ edilmeden Yargıtaya temyiz aşamasında onama kararı verilmesini hak ihlali olarak kabul etmiştir (Anayasa Mahkemesi, Vesim Parlak, B. No: 2012/1034, 20.03.2014).

Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında da, ilk derece mahkemelerinin kısa kararını usul hükümlerine uygun olarak tefhim etmesi, kanun yolu ve süresini doğru bir şekilde belirtmesi gerektiğine, ayrıca gerekçesiz verilen kısa kararda, temyiz süresinin, gerekçeli kararın tebliğ tarihinden itibaren başlaması gerektiğine ilişkin Kanun hükmü ve mahkemenin kanun yolunu ve süresini taraflara doğru gösterme yükümlülüğünün bulunduğu, başvurucuların temyiz hakkını kullanmayı imkânsız kılacak ölçüde ve kanun hükümlerine olağanın dışında bir anlam verilemeyeceğine, başvurucuların mahkemeye erişim hakkının özünün zedelenemeyeceğine karar vermiştir (Anayasa Mahkemesi, Kommersan Kombassan Mermer Maden İşletmeleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri, B. No: 2013/7114, 20.01.2016).

Somut olayda mahkemece direnme kararının verildiği 27.04.2018 günlü oturumda davanın reddine karar verilmiştir. Kısa kararda '...yapılan yargılama sonunda, davacı vekilinin yüzüne karşı, hükmün tüm esaslı unsurları açıklanmadığından kararın taraflara tebliğinden -Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ve Anayasa Mahkemesinin bu yöndeki kararlarına rağmen bazı istinaf dairelerinin tefhim yapılmış ise; gerekçe olmasa da istinaf süresinin tefhimden itibaren başlayacağına ilişkin görüşleri de dikkate alınarak süre tutum dilekçesi verilmesi hususunda takdir taraflara ait olmak üzere- itibaren 10 gün içinde Yargıtay ilgili hukuk dairesine gönderilmek üzere temyiz yolu açık olduğu' yazılmıştır.

Bunun üzerine mahkemece gerekçeli karar şikâyetçi vekiline 31.05.2018 tarihinde tebliğ edilmiş, şikâyetçi vekili tarafından 05.06.2018 tarihinde gerekçeli temyiz dilekçesi verilmiştir.

Yukarıda gösterilen kamuni düzenlemeler ve oluşturularak tefhim edilen kısa kararın usulüne uygun bir hüküm fıkrası sayılıp sayılmayacağı ve bunun açıklanmasının, temyiz süresini başlatacak nitelikte bir "tefhim" olup olmadığı değerlendirildiğinde; mahkemece kısa kararda hükme ilişkin tüm hususların gerekçesi ile birlikte açıklanmadığı, kanun yolu ve süresinin doğru bir şekilde belirtilmediği, tarafları yanıtacak şekilde ifadeler kullanıldığı, bu hâliyle usulüne uygun ve tam bir tefhimden söz edilemeyeceği tartışmasıdır.

Hâl böyle olunca Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 297/2. maddesine uygun olmaksızın oluşturulan hüküm fıkrasının tefhimi ile temyiz süresinin başlamayacağı kabulü gerekir. Açıklanan durum karşısında şikâyetçi vekilinin temyiz isteminin süresinde olduğu kabul edilerek birinci ön sorun oy çokluğuyla aşılmıştır.

..."

22. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 28/4/2014 tarihli ve E.2014/12068, K.2014/13652 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

İlk derece mahkemesince gerekçesi açıklanmamış bir hükmün HMK kapsamında tefhim edilmiş bir hüküm olamayacağı ve gerekçeli karar tebliğ edilmeden istinaf kanun yoluna başvurma süresinin başlamayacağı yönündeki Bölge Adliye Mahkemesi'nin kabulü usul ve yasa uygundur."

23. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 28/10/2017 tarihli ve E.2017/19842, K.2017/17025 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

321. maddedeki 'hükme ilişkin tüm hususlar'dan kastedilen HMK'un 297. maddesindeki unsurlardır. Madde gerekçesinde tefhimin hüküm özetinin yazdırılması olduğu açıklanmıştır.

Bu nedenlerle basit yargılamada da tefhim edilecek hüküm HMK'un 297/2. maddesindeki unsurları taşımakla birlikte HMK'un 321. maddesi uyarınca gerekçeli olmak zorundadır. Ancak Mahkemelerin iş yoğunluğu ve buna bağlı olarak duruşma dosyalarının çokluğu nedeni ile gerekçenin duruşmada yazdırılmaması halinde gerekçeli kararın en geç bir ay içinde yazılarak tebliğe çıkartılması gerekir.

Bu yasal şekil yargıda açıklık ve netlik prensibinin gereğidir. Aksi hal, hükmün infazında zorluklara ve tereddütlere, yargılamanın ve davaların gereksiz yere uzamasına, davanın tarafı bulunan kişi ve kurumların mağduriyetlerine sebebiyet verecek ve kamu düzeni ve barışını olumsuz yönde etkileyecektir (Hukuk Genel Kurulu - 2007/14-778 E, 2007/611 K, Dairemizin 01.04.2008 gün ve 2007/38353 Esas, 2008/7142 Karar sayılı ilamı).

Halen yürürlükte olan 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanununun 8 inci maddesine göre, iş mahkemelerince verilen nihai kararlara karşı kanun yoluna başvurma süresi, karar yüze karşı verilmişse nihai kararın taraflara tefhimi, yokluklarında verilmiş ise tebliği tarihinden itibaren sekiz gündür.

Taraflar hükmün tefhiminin HMK. 'un 297/2. maddesinde sayılan unsurları taşınması halinde hak ve borçlarını bilemeyeceklerinden temyiz süresini kaçırmamak, hak kaybına uğramamak için kararı gereksiz yere temyiz etmek zorunda kaldıkları bir gerçektir.

Bu nedenlerle hükmün tefhimi sırasında HMK. 'un 297/2. maddesinde belirtildiği üzere taleplerden her biri hakkında verilen hükümlerle, taraflara yüklenen borç ve tamman hakların, sıra numarası altında; açık, şüphe ve tereddüt uyandırmayacak şekilde gösterilmesi gerekli ve zorunludur."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 10/2/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

25. Başvurucu; Mahkemenin kısa kararda, davacı borçluya gönderilen ödeme emrinin usulsüz tebliğ edildiğine ve borçlunun ödeme emrinin tebliğ tarihinin yeniden tespitiyle takibin iptaline karar verdiği için borçluya yeni bir tebliğat yaparak takibi kesinleştirmek istediğini, bu nedenle de tefhimden sonra kanun yoluna başvurma gereği duymadığını belirtmiştir. Başvurucu tefhim edilen kararda yer verilmediği hâlde gerekçeli kararda icra inkâr tazminatına hükmedildiğini görünce tebliğden itibaren süresinde istinaf talebinde bulunduğu ancak bu durum dikkate alınmaksızın sürenin tefhimden başlatılması nedeniyle adil yargılanma, mahkemeye erişim, kanun önünde eşitlik ve savunma hakları ile hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

26. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetinin özü, istinaf talebinin esasının Bölge Mahkemesi tarafından incelenmemesine yönelik olduğundan başvuru adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer alan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

27. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

29. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "*adil yargılanma*" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

30. Mahkemeye erişim hakkı bir uyumsuzluğu mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyumsuzluğun etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (*Özkan Şen*, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

31. Mahkeme kararlarının hukuka uygun olup olmadığına yönelik uyumsuzluğun çözümlenmek üzere bir yargı makamı önüne taşınması *kanun yoluna* başvurma olarak nitelendirilmektedir. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Adil yargılanma hakkı bir mahkeme kararına karşı üst yargı yollarına başvurabilmeyi güvence altına almamakla birlikte gerek suç isnadına bağlı yargılamalarda gerekse medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin yargılamalarda istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise bu kanun yolları yönünden de adil yargılanma hakkı kapsamındaki güvencelerin sağlanması gerekir (*Hasan İyten*, B. No: 2015/1950, 22/2/2018, § 37).

32. Somut olayda istinaf başvurusunun süresinde yapılmadığı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle başvuruçunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalenin bulunduğu görülmektedir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

33. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

34. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmedeği müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu nedenle öncelikle başvuru organının mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığının incelenmesi gerekir.

35. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfi müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (*Tahsin Erdoğan*, B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

36. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şekli manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şekli manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir. Hak ve özgürlüklere müdahale edilmesi ancak yasama organınca kanun adı altında çıkarılan düzenleyici işlemlerde müdahaleye imkân tanıyan bir hükmün bulunması şartına bağlıdır. TBMM tarafından çıkarılan şekli anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (*Ali Hıdır Akyol ve diğeri* [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56).

37. Kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği ölçüde hukuki belirlilik taşıması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir (*Necmiye Çiftçi ve diğeri*, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55). Müdahalenin kanuna dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirmektedir (*Türkiye İş Bankası A.Ş.* [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44). Kanunilik unsuru yönünden değerlendirme derece mahkemelerince müdahaleye imkân tanıyan kanun hükümlerinin yorumu ve bu hükümlerin olaya uygulanması bariz takdir hatası ya da açık keyfilik içermediği sürece bu alanda bir inceleme yapılması bireysel başvurunun amacıyla bağdaşmaz. Ancak derece mahkemelerinin müdahaleye imkân tanıyan kanun hükmünü açık bir biçimde hatalı yorumladıkları ve uyguladıklarının tespiti hâlinde müdahalenin kanunilik temelinden yoksun olduğu sonucuna ulaşılabilir (*Ramazan Atay*, B. No: 2017/26048, 29/1/2020, § 29).

38. 6100 sayılı Kanun'da kararın tefhiminin mahkemenin hükme ilişkin tüm hususların gerekçesi ile birlikte açıklanması ile gerçekleşeceği belirtilmiş, zorunlu hâllerde -hâkimin bu durumu sebebini de tutanağa geçirmek suretiyle- sadece hüküm özetini tutanağa yazdırarak kararı tefhim edebileceği düzenlenmiştir. Başvuru konu olayda, Mahkeme tarafından 28/4/2017 tarihli celsede tefhim edilen kararda başvuru aleyhine hükmedilen %20 icra inkâr tazminatının yer almadığı görülmektedir. Başvuru 20/5/2017 tarihinde süre tutum dilekçesi vermiş, gerekçeli kararın tebliği üzerine de istinaf başvurusunda bulunmuştur. Başvuru tefhim edilen kısa karar ile gerekçeli karar arasında çelişki bulunduğunu, gerek 26/5/2017 tarihli tavzih talebinde gerekse de istinaf dilekçesinde belirtmiştir.

39. 2004 sayılı Kanun'da istinaf süresinin kararın tefhim veya tebliğinden itibaren on gün olduğu belirtilmiştir. Somut olaydaki ihtilaf, istinaf süresinin hangi durumda tefhim ya da tebliğden başlatılacağından kaynaklanmaktadır. Yukarıda yer alan açıklamalara göre

6100 sayılı Kanun'un 297. maddesinin (2) numaralı fıkrasındaki zorunlu unsurları karşılamaması nedeniyle ortada usulün öngördüğü anlamda oluşturulmuş bir hüküm bulunmadığı anlaşılmaktadır. Böylece başvuru açısından istinafa ilişkin hak ve yükümlülüklerin gerekçeli kararın tebliği ile birlikte sonuç doğurmaya başlayacağı açıktır. Bu durum kanun yollarına başvurunun etkililiğinin sağlanması yönünden de gereklidir.

40. Bu durumda Mahkemenin kısa kararının usul hükümlerine uygun olarak tefhim edilmemesine rağmen istinaf süresini tefhim tarihinden başlatarak istinaf başvurusunun süre yönünden reddine karar veren Bölge Mahkemesi kararının kanuni dayanağının bulunmadığı anlaşılmıştır.

41. Açıklanan gerekçelerle başvuruçunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

42. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçların ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruçunun lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

43. Başvuruçunun ihlalin tespiti, yargılamanın yenilenmesi ve tazminat talebinde bulunmuştur.

44. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

45. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

46. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolu olarak öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemezsizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58,59; *Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66, 67).

47. İncelenen başvuruda, başvurunun istinaf başvurusunun süresinde olmadığı gerekçesiyle reddine karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin Bölge Mahkemesi kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

48. Bu durumda mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş, yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bölge Mahkemesine iletilmek üzere Batman İcra Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

49. Başvuruda mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğu sonucuna varıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

50. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 294,70 TL harç ve 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.894,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesine (E.2017/2551, K.2017/2583) ileilmek üzere Batman İcra Hukuk Mahkemesine (E.2016/312, K.2017/91) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 294,70 TL harç ve 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.894,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/2/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Selahaddin MENTEŞ